

31. Tietojen luovutus

Viranomaisen aineisto tai tieto on luovutettava pyydetyllä tavalla, jollei siitä aiheudu viranomaisen toiminnolle kohtuutonta haittaa. Asiakirja voidaan luovuttaa nähtäväksi, kuunneltavaksi tai jäljennettäväksi tai erillisenä jäljennöksenä tai tulosteena. Jos asiakirjasta ei pyydetä jäljennöstä, tieto siitä voidaan antaa suullisesti selostamalla asiakirjan julkinen sisältö. Tietopyyntö voi kohdistua myös asiakirjaan, jota ei ole vielä laadittu tai asiakirjaan, jota ei ole edes olemassa. Viranomaisella ei ole erillistä velvoitetta laatia laajoja selvityksiä jostakin tietopyynnön kohteena olevasta osa-alueesta.

Tieto on mahdollista antaa muuten kuin pyydetyllä tavalla jos asiakirjoja on paljon, kopiointi on vaikeaa tai aiheuttaa muuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle.

Lakiin kirjatulla kohtuuttomalla haitalla tarkoitetaan olennaisia ja todellisia virka-toiminnalle aiheutuvia ongelmia, esimerkiksi pyyntöön vastaamiseen sitoutuisi merkittävä osa viranomaisen käytettävissä olevista voimavaroista. Huonosti hoidettu asiakirjahallinto ei sinällään ole riittävä peruste kieltäytyä tietojen luovuttamisesta.

Viipymätön käsittely. Viranomaisen on järjestettävä oma toimintansa siten, että aiheettomia viivästyksiä ei pääse tapahtumaan. Ruumiinavauspöytäkirjan toimittaminen asianosaiselle oli kestänyt vuoden ja kolme kuukautta. (OKA 778/1/2008 /13.10.2009)

Viranomaisen työtilanne. Asiakirjojen ja tietojen hallinnasta vastaavan työntekijän työtilanne ei ollut laillinen peruste hylätä vaatimusta saada nähtäväksi erään kunnan työntekijän matkalaskut. (KHO 01357/10/1203 /29.9.2010)

Yksilöimätön tietopyyntö. Yksilöimättömän tietopyynnön toteuttaminen olisi koitunut viranomaiselle liian työlääksi. Työttömyyskassan ei tarvinnut luovuttaa tietoja tekemistään päätöksistä, joissa päivärahaa oli myönnetty pidemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireille tuloa. (KH O 2254/6.9.2007) Toisessa tapauksessa kyse oli kulttuurilautakunnan tositteista kahdelta pyydetyltä vuodelta. Pyydetty tiedot oli luovutettava, koska pyynnön kohteena ollut viranomaisen kuitisto on yleinen asiakirja ja tietopyyntö oli riittävän tarkasti yksilöity. (KHO 2883/11.7.1995)

Asiakirjakopioiden lukumäärä. Pöytäkirja- ja liitejäljennökset yhdestätoista tiedekuntaneuvoston kokouksesta ei ollut niin laaja asiakirja-aineisto, että viranomaisella olisi ollut perusteita kieltäytyä kopiointista sen aiheuttaman olennaisen ja kohtuuttoman haitan perusteella. (AOK 811/1/00)

Tieto ei asiakirjamuodossa. Viranomaisen oli toiminut lainmukaisesti kieltäytyessään luovuttamasta pyydettyä tietoa, koska se ei ollut asiakirjan muodossa. Tällöin merkitystä ei ollut sillä, oliko tieto viranomaisen tiedossa. Tapauksessa tilanomistaja oli pyytänyt maaseutuslaitteilta tietoa siitä, kuka oli tehnyt ilmoituksen hukkakaurasta hänen pellollaan. Maaseutuslaitteet oli todennut, että tieto ilmoituksen tekijästä ei ollut asiakirjan muodossa, joten sitä ei luovuteta. Tilanomistajan huoli, että ilmoituksen tekijän kirjaamatta jättäminen olisi voinut antaa mahdollisuuden mielivaltaiselle menettelylle, koski viranomaisen menettelyä ja tulisi antaa lääninhallituksen tai muun lainvalvontaviranomaisen tutkittavaksi. (Hämeenlinnan HAO 07/0069/3 /24.1.2007)

Toimittamaton kirjelmä. Hallinto-oikeudella ei ollut syytä kyseenalaistaa viranomaisen ilmoitusta, jonka mukaan sillä ei ollut halussaan tietopyynnön kohteena ollutta aineistoa. Kun asiakirja ei ollut viranomaisen hallussa, sitä ei voitu myöskään luovuttaa. Sivistystoimenjohtaja ja lautakunnan puheenjohtaja olivat ilmoittaneet, että heille ei ole toimitettu tietopyynnössä mainittua kirjelmää. (Helsingin HAO 07/1846/2 /21.12.2007)

Viranomaisen tekemä journalistinen harkinta. Maakuntavouduilla ei ollut laillisia perusteita kieltäytyä antamasta toimittajalle asiakirjajäljennöstä katsoessaan, ettei asian julkaiseminen lehdessä ollut tarpeellista. (EOA 23.1.1992)

Tiedot jo esitetty lehtiartikkelissa. Lehtiyhtiöllä oli oikeus saada Kansanterveyslaitokselta kokonaisuudessaan sen laatima tutkimusmateriaali sairaalainfektioista. Velvollisuutta luovuttaa aineisto ei poistanut se, että aineiston perusteella oli jo julkaistu artikkeli lehdessä, josta keskeiset tiedot olisi voitu poimia. Viranomaisen ei kuitenkaan tarvinnut luovuttaa tutkimuksen tai tilaston perusaineistona olevia, salattavia sairaalakohtaisia tietoja. (Helsingin HAO 830 /27.11.2001)

Selvityksen riittävyys. Selvityksen antaminen julkisesta asiakirjasta ei poistanut viranomaisen velvoitetta luovuttaa asiakirja. Kaupungin mukaan tietopyynnön kohteena olleesta virkanimityspäätöksestä ei ollut tehty erillistä viranhaltijapäätöstä, mutta se oli antanut kohteena olleen päätöksen sisällöstä kirjallisen ja suullisen selvityksen. Kaupunki oli katsonut, ettei julkisuuslaki edellytä sitä tekemään selvityksiä tai muokkaamaan asiakirjojaan. Oikeuden mukaan tietopyyntö oli kuitenkin ollut riittävän yksilöity. (Turun HAO 0211/00/5300)

Asiamiehen käyttö. Viranomaisen olisi pitänyt ottaa huomioon, että asiakkaan omia potilastietoja koskenut tietopyyntö oli tehty asiamiehen välityksellä. Viranomaisen oli toiminut oikein halutessaan varmistua pyynnön tehneen miehen henkilöllisyydestä. Tapauksessa sairaala oli ensin kieltäytynyt luovuttamasta siltä pyydettyjä potilasasiakirjoja asiamiehenä toimineelle asianajajalle. Kun tämän oli toimittanut asiakkaansa allekirjoittaman tarkastuspyyntölomakkeen, sairaala suostui esittämään asiakirjat tietynä aikana sairaalan tiloissa. Suostumiskirje ei kuitenkaan saavuttanut asiakasta ajoissa, koska se oli lähetetty asianajajan työosoitteeseen. (EOA 2022/2004)

Tietojen luovutusmuoto. Tietojen antamistapaa koskeva ratkaisu on viranomaisen päätös, johon on liitettävä muutoksenhakuosoitus. Hallinto-oikeus ei tutkinut asiaa ensiasteena ja palautti sen viranomaiselle. Suomen ympäristökeskukselta oli pyydetty sähköisessä muodossa eräiden julkaisujen tiedoston. Ympäristökeskus toimitti asiakirjat tulosteena, koska tietokantaan kohdistui immateriaalioikeuksia. **(Hämeenlinnan HAO 06/0397/3 /5.7.2006)**

CD-nauhoitus. Sosiaalilautakunnan ei tarvinnut toimittaa tiedonpyytäjälle sosiaalijaoston kokouksessa tehtyä nauhoitusta cd-muodossa, koska kopioiminen ei ollut viranomaisen käytettävissä olleiden laitteiden vuoksi teknisesti mahdollista. Pyytäjälle oli tarjottu mahdollisuus kuunnella kokousnauhoitus viranomaisen tiloissa siltä osin kuin hänellä oli siihen asianosaisena oikeus. Erillisiä muistiinpanoja tai muistioita kokouksesta ei ollut olemassa. **(KHO 512 /13.3.2007)**

Oikeuden äänite. Tekniset syyt eivät saa estää viranomaiselta pyydetyn äänitteen luovuttamista, ja asianosaisella oli oikeus saada oikeudenistunto äänitteenä. Se, että oikeus tarjoaisi vain mahdollisuuden kuunnella äänitettä oikeuden tiloissa, asettaisi ihmiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikan suhteen. Äänite voi olla hyvin tärkeä dokumentti oikeudenkäynnin arvioinnissa, kun istunnoista ei enää laadita sanamuotoisia pöytäkirjoja. Äänitteen laatiminen kirjalliseen muotoon voi vaatia paljon resursseja päinvastoin kuin äänitteen kopioiminen. **(EOA 2207/2002)**

Oman kopiokoneen käyttö. Kunnanhallituksella ei ollut oikeutta kieltää asiakasta kopioimasta asiakirjoja omalla kopiokoneellaan. Asiakirjojen luovuttamisesta virkatoiminnalle mahdollisesti aiheutuva haitta olisi pitänyt ratkaista tietopyynnön yhteydessä erikseen. Kopiointi olisi ollut tilojen puolesta mahdollista, eikä virkatoiminnan haittaamisena voitu pitää sitä, että viranhaltija olisi joutunut tilapäisesti poistumaan työhuoneestaan kopioinnin valvonnan vuoksi. **(Mikkelin lääninoikeus 1021/25.11.1988)**

Tutustuminen asiakirjaan jäljennöksen sijasta. Keskusrikospoliisilla oli oikeus hylätä pyyntö saada jäljennös asiakirjasta, kun tiedonpyytäjälle oli varattu mahdollisuus tutustua pyydettyyn aineistoon poliisin omissa tiloissa. Kyse oli poliisin omaan käyttöön laatimasta salassa pidettävästä asiakirjasta. **(KHO 1204/13.4.1989)** Toisessa tapauksessa pyyntöä saada virallisia jäljennöksiä tai otteita myönnettyistä rakennusluvista ei voitu hylätä sillä perusteella, että pyytäjälle oli annettu asiakirjat viranomaisen luona luettavaksi ja jäljennettäväksi. **(KHO 1991 A 5)**

Jäljennös jo suullisesti luovutetuista tiedoista. Kun poliisin kuulustelukertomuksesta olisi voitu antaa asianosaiselle tietoja suullisesti, myöskään jäljennöksen luovuttamiselle ei ollut esteitä. **(AOK 528/1/97 /17.9.1998)**

Tutustumisoikeus kiinnitysrekisteriin. Asiakkaalla tuli olla mahdollisuus tutustua kiinnitysrekisteriin muutoinkin kuin tilaamalla rasiustodistus. **(EOA 16.12.1992)**

Viivästynyt aineiston luovutus. Viranomainen oli menetellyt oikein viivästyttäessään mahdollisuutta tutustua aineistoon aineiston vaatiman selvitystyön takia. Käräjäoikeudelta oli pyydetty 500-sivuista aineistoa, josta ennen luovuttamista oli selvitettävä siihen sisältyvät salattavat tiedot. Käräjäoikeus oli kieltäytynyt asiakirjan luovuttamisesta siihen sisältyvien liikesalaisuuksien vuoksi, mutta jättänyt mahdollisuuden tutustua asiakirjaan eri pyynnöstä myöhemmin käräjäoikeuden tiloissa. Tämä olisi kuitenkin ollut mahdollista vasta kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Oli ilmeistä, että asiakirjaan sisältyi salattavia tietoja. **(Vaasan HAO 00689/03/5300)**

Jotain tietoja salassa pidettävästä aineistosta. Viranomaisen on luovutettava tiedonpyytäjälle julkisia tietoja asiakirjasta siltä osin, kuin se on asiakirjan salassapidon kannalta mahdollista. Kysymys oli toisessa maassa rikoksesta tuomitun henkilön siirrosta Suomeen. Asiakirjasta oli mahdollista antaa joitain tietoja ilman, että asiakirjojen salassa pidettävät tiedot tulisivat julki. **(KHO 185/26.1.2007)**